

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

ДВНЗ «Івано-Франківський медичний національний університет»

(м. Івано-Франківськ)

Предмет «анатомія людини» займає одне з провідних і важливих місць як традиційна фундаментально-теоретична та навчальна дисципліна, а як навчальний предмет посідає одне з чільних місць серед навчальних дисциплін у вищих медичних навчальних закладах. Значення анатомії, як однієї з основ теоретичної медицини прекрасно розуміють вітчизняні вчені та лікарі, адже успішне засвоєння програмового матеріалу залежить не тільки від професійної майстерності викладачів, але й від старанності та раціональної праці студентів [5, 8, 9]. Період навчання в вузі слід відносити до напруженої розумової праці, особливо важким є початок навчання у вузі, що пов'язано з недостатньою соціально-психологічною готовністю до змін соціального середовища, та різним рівнем підготовки до навчання [1]. Менш ніж за два десятиліття, медицина стала свідком величезного розширення бази даних про клітинні та молекулярні процеси, які відбуваються як в здоровому, так і хворому організмі. Миттєвий доступ, зберігання і пошук інформації на комп'ютерах також знизив важливість заучування матеріалу, в той час комп'ютерне навчання є корисним для вирішення завдань семінарів і справді посилює інтеграцію фундаментальних та клінічних наук. Однак, наша надмірна залежність від комп'ютерних технологій зменшують потребу «живого спілкування» у медичній освіті; машини не можуть розповісти нам щонебудь про життя або смерть [5, 8].

Основна частина. Провідними формами навчання та контролю знань студентів є лекції, практичні заняття та іспити, які органічно пов'язані між собою та взаємно доповнюють одна одну. Важливим засобом розвитку пізнавальної активності студентів є лекція, якій належить провідна роль серед всіх форм навчально-виховної роботи як основній ланці педагогічного навчання, адже в ній узагальнюється досвід вітчизняних та світових морфологічних шкіл [9] Лекція не тільки має важливе навчальне значення, а й виховне, і є відправним пунктом в організації самостійної роботи студентів.

Серед основних переваг лекції з анатомії людини вважають такі:

– лекція дає можливість творчо співпрацювати педагогу зі студентами;

– лекція активізує розумову діяльність студентів;

– у лекції акумульовано великий обсяг наукової інформації з урахуванням новітніх досягнень анатомічної школи;

– участь студентів у лекції, є корисною школою для тих, хто у майбутньому буде займатися науково-педагогічною діяльністю;

– зміст лекції, процес читання містять у собі значні виховні можливості з погляду розвитку інтелекту студентів, формування морально-духовних якостей, культури спілкування, становлення професійної культури майбутніх фахівців.

– у процесі читання лекції можна врахувати специфіку професійної підготовки студентів, їхні інтереси;

– лекція слугує своєрідним дороговказом для студентів у неосяжному морі наукової інформації;

– лекція вирізняється своєю економічністю. Студент має можливість за порівняно короткий час отримати значний обсяг наукової інформації, до того ж насиченої найновішим матеріалом;

– оскільки існує дефіцит літератури з предмету анатомії людини тому матеріал лекції є корисним при підготовці до занять.

Серед певних типових недоліків лекції є такі:

– інформація, що подається викладачем, спрямована, в основному, на слухову пам'ять студента. Цей вид пам'яті досить недосконалий. Сприйнята інформація утримується в короткотерміновій пам'яті невеликий проміжок часу. І коли немає підкріплення, інформація «вивірюється». Дослідження показують, що під кінець лекції з усього обсягу поданої інформації студент може відтворити лише 10–15% [2];

– студенти молодших курсів слабо володіють методикою і технікою сприймання змісту лекції та конспектування;

– великі потоки слухачів (понад 60) позбавляють викладача можливості ефективно управляти розумовою діяльністю студентів;

– лекція певною мірою привчає студента до пасивного привласнення чужих думок, не стимулює тягу до самостійного навчання, не забезпечує

індивідуального, диференційованого підходу до навчання [3, 8].

На лекції слід максимально ілюструвати викладений матеріал з застосуванням аудіо та відео презентацій, адже розмаїття демонстраційного матеріалу закладають підвалини знань. Вивчення теоретичного матеріалу на основі малюнків та якісного кісткового матеріалу істотно полегшує роботу викладача та сприяє засвоєнню матеріалу. Головна мета застосування наочних засобів – полегшити та зробити доступнішим сприйняття матеріалу.

В основі організації і проведення практичних занять з студентами лежить принцип індивідуального підходу до кожного студента з метою набуття ними найбільшої кількості практичних навичок по препаруванню, вивченню синтопії, голотопії та скелетотопії органів тіла людини, та отримання інтегрованої оцінки макро та мікробудови кожного органа. В курсі анатомії необхідно приділяти увагу формуванню у студентів уявлень про професійну етику лікаря, виховувати в них практичні навички роботи з анатомічними препаратами, прищеплювати шанобливу і дбайливу поведінку в анатомічному музеї, формувати гуманістичні цінності, виховувати повагу до гідності людини за допомогою навичок моральної поведінки з трупами, окремими органами і тканинами [7]. Адже з усіх дидактичних принципів, як стосовно читання лекцій, так і для проведення практичних занять, найбільше значення має принцип наочності, а ефективність практичного заняття значною мірою залежить від підготовки до нього студентів. В зв'язку з цим, однією з важливих ланок навчально-методичної роботи кафедри є організація самопідготовки студентів до занять [4, 6]. Чітко організована самопідготовка під керівництвом викладача кафедри забезпечує вирішення проблеми навчання студентів, вміння самостійно поповнювати свої знання. Для активізації самостійної роботи студентів колективом кафедри створений комплекс навчально-методичних посібників та організовано консультації викладачів кафедри, які допомагають з вивченням та скеровують підготовку студентів в потрібне русло.

Окрім того, для студентів підготовлені тексти лекцій, тематичні плани лекцій та практичних занять з чіткими хронологічними межами. Методичні вказівки вирішили дві основні проблеми: проблему управління змістом навчання та його корекцією; проблему управління навчальним процесом та пізнавальною діяльністю студентів. Складені на основі логічної структури курсу методичні вказівки мають такі розділи: тема, актуальність теми, мета заняття

з чітким формулюванням вихідного рівня знань і умінь, професійна орієнтація, програма самопідготовки студентів, яка включає контрольні питання, п'ять графічних задач та п'ять морфо-функціональних ситуаційних задач, в яких відображені реальні життєві ситуації. В системі методичних прийомів, які покращують засвоєння навчального матеріалу на практичних заняттях, особлива увага приділяється використанню наочних посібників технічних засобів навчання.

Наявність великої кількості персональних комп'ютерів дозволяє під час поза аудиторної роботи активно використовувати інтернет мережу, мультимедійні презентації, навчальні відео, наукові дослідження світових анатомічних шкіл, що дозволяє навчитися відбирати необхідний та значимий інформаційний матеріал, змістовно викладати свою думку ґрунтуючись на літературних джерелах, підкріплюючи текстовий матеріал наочними засобами, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу [7].

Впровадження в останні роки комп'ютерного тестування виправдало себе саме у плані оцінки теоретичних знань студентів, тому що метод вибору відповіді із запропонованих варіантів значно підвищує можливість студентів продемонструвати свої знання. Програма комп'ютерного тестування має навчаючий розділ, що сприяє освоєнню пройденого матеріалу. Для цього активно використовується віртуальні програми, що відображаємо шари людського тіла з різних ракурсів [3, 6].

В стосунках між викладачем та студентом найважливіше значення має доброзичливо-вимогливий стиль взаємовідносин. Одним з головних завдань навчання на теоретичних кафедрах є формування творчого мислення у студентів. Для проведення іспиту створені екзаменаційні білети, які розподілено на три основних блоки відповідно до тематики предмету, які розглядали на практичних заняттях, та відображають основні етапи вивчення предмету.

Висновки. Отже в сучасному процесі навчання анатомії людини використовуються як традиційні так і інноваційні методи навчання. Навчально-виховна робота з студентами медичного коледжу потребує особливої уваги і напруженості зі сторони всього колективу кафедри для створення оптимальних умов для навчального процесу з даною категорією студентів, особливо ж забезпечення їх навчальними методичними посібниками, технічними засобами навчання, які дають можливість вносити елементи управління в самостійну пізнавальну діяльність студента і тим самим набуття глибших і міцніших знань.

Література

1. Жара Г. І. Пропедевтика валеологічних знань студентів факультету фізичного виховання в курсі «Анатомія людини з основами спортивної морфології» / Г. І. Жара // Педагогічні науки, теорія, історія, інноваційні технології. – 2010. – № 1 (13). – С. 394-400.
2. Коваленко А. Б. Особливості застосування методів активного навчання у вузі / А. Б. Коваленко // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12. Психологічні науки: [зб. наук. праць]. -2007. – Вип. 17 (41), Ч. 1. – С. 310-315.
3. Ковальчук Л. Я. Основні тенденції розвитку світової вищої школи. Впровадження сучасних технологій в навчальний процес Тернопільської державної медичної академії ім. І. Я. Горбачевського: досягнення і перспективи / Л. Я. Коваль-

чук // Нові технології навчання в медичному вищому навчальному закладі: Тези доп. Навч. -метод. конф. – Тернопіль : Укрмедкнига, 2000. – С. 3-12.

4. Кокарева А. М. Методика застосування інформаційних технологій у вивченні природничих дисциплін на підготовчих відділеннях технічних університетів / А. М. Кокарева // Гуманітарна освіта в профільних вищих навчальних закладах: проблеми та перспективи: Тези доп. VІВсеукраїнської науково-практичної конференції: – К. : НАУ. – 2005. – С. 79-80.
5. Макар Б. Г. Оптимізація викладання анатомії людини / Б. Г. Макар, О. П. Антонюк, Н. М. Гузік, Н. Б. Решетілова // Клінічна анатомія та оперативна хірургія. – 2012. – Т. 11, №3. – С. 125-127.
6. Морзе Н. В. Моделі ефективного використання інформаційно-комунікаційних та дистанційних технологій навчання у вищому навчальному закладі [Електронний ресурс] / Н. В. Морзе, О. Г. Глазунова // Інформаційні технології і засоби навчання. – 2008. – №2 (6). – Код доступу <http://referatfolder.org.ua/content.php?c=pedagogy&id=1919&s=3>.
7. Рожко М. М. Роль лекції у сучасному навчальному процесі / М. М. Рожко, Г. М. Ерстенюк, І. В. Ємельяненко // Досвід впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України III-IV рівнів акредитації: мат. наук. -метод. конф., 28 березня 2012 р. : тези доп. – Івано-Франківськ, 2012. – С. 16-18.

УДК 611+378.147+371.315

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ АНАТОМІЇ ЛЮДИНИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Міський В. А.

Резюме. В процесі навчання анатомії людини використовуються як традиційні так і інноваційні методи навчання. Навчально-виховна робота з студентами медичного коледжу потребує особливої уваги і напруженості зі сторони всього колективу кафедри для створення оптимальних умов для навчального процесу з даною категорією студентів, особливо ж забезпечення їх навчальними методичними посібниками, технічними засобами навчання, які дають можливість вносити елементи управління в самостійну пізнавальну діяльність студента і тим самим набуття глибших і міцніших знань.

Ключові слова: анатомія людини, контроль знань, самостійна робота.

УДК 611+378.147+371.315

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ПРЕПОДАВАНИЯ АНАТОМИИ ЧЕЛОВЕКА ДЛЯ СТУДЕНТОВ МЕДИЦИНСКОГО КОЛЛЕДЖА

Міський В. А.

Резюме. В процессе обучения анатомии человека используются как традиционные так и инновационные методы обучения. Учебно-воспитательная работа со студентами медицинского колледжа требует особого внимания и напряженности с стороны всего коллектива кафедры для создания оптимальных условий для учебного процесса с данной категорией студентов, особенно обеспечения их учебно-методическими пособиями, техническими средствами обучения, которые дают возможность вносить элементы управления в самостоятельную познавательную деятельность студента и тем самым получения глубоких и прочных знаний.

Ключевые слова: анатомия человека, контроль знаний, самостоятельная работа

UDC 611+378,147+371,315

Some Aspects of the Teaching of Human Anatomy for Students of Medical College

Miskiv V. A.

Abstract. The value anatomy as a basis of theoretical medicine are well aware of our scientists and doctors, because of the successful assimilation of program material, which depends not only on the professional skills of teachers, but also on the diligence and efficient work of students. The leading forms of learning and knowledge control are: lectures, practical exercises and exams that are organically interrelated and mutually complement to each other. An important mean of developing students' cognitive activity is a lecture, which plays a leading role among all forms of educational work as the main link in teacher training, because it summarizes the experience of domestic and global morphological schools.

An important mean of developing students' cognitive activity is a lecture, which plays a leading role among all forms of educational work as the main link in teacher training, because it summarizes the experience of domestic and global morphological schools. In addition to this, students prepare texts of lectures, case plans lectures and practical classes with distinct chronological boundaries. Methodological guidelines deal with two major problems: the problem of content management training and its correction; a problem of learning management and cognitive activity of students. Components based on the logical structure of the course guidelines have the following sections: topic relevance of the theme, the purpose of the lesson is to show source of knowledge and skills, professional orientation, Individual Students Program, which includes test questions, five graphic tasks and five morphological -functional situational problems, which reflect the real-life situations. A total instructional techniques, that enhance learning in workshops, pay a special attention to the usage of visual aids technical training.

A large number of personal computers give an opportunity to actively use the Internet network, multimedia presentations, instructional videos, and the world of research anatomical schools, allowing you to learn how to select the required material and significant information. In recent years, computer testing, which pays great attention in terms of assessment of theoretical knowledge as a method of choice answer from the options, significantly increase the opportunity for students to demonstrate their knowledge. Computer-based testing program is teaching a section that promotes mastering of the material covered. In this widely used virtual program layers of the human body are displayed from different angles.

In conclusion, in modern human anatomy learning process both traditional and innovative teaching methods are used. Educational work with students of medical college requires special attention and tension on the part of all department staff to create optimal conditions for studies of this category of students, especially providing the training manuals, technical facilities, which make it possible to make controls in independent cognitive activity of students and thereby improving knowledge to make it deeper.

Keywords: human anatomy, control knowledge, self-study.

Стаття надійшла 26. 08. 2014 р.